

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 120 Din, za inozemstvo 140 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050, — nočna 2996, 2994 in 2050

SCLOVENECEC

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cek. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inzerate: Sarajevo št. 7563 Zagreb št. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Naš pozdrav VII. Ciam-u

Pozdravljeni vsi, ki prihajate v skromno, zaškrbljeno Slovenijo, ki ji je božja Previdnost dodelila veliko milost, da s svojim velikim praznikom, VII. mednarodnim akademskim misijonskim kongresom, razplamti misijonsko misel in jo po Vas kot plamenice resnice ponese v svet in jo prižge v dušah svojega naroda, narodov sosedov, narodov verujočih v občestvo božje in v Kraljestvo božje. Pozdravljeni, ki prihajate kot apostoli dediščine Kristusove v Ljubljano, da Ljubljani, Sloveniji, Jugoslaviji in svetu poveste njegovo voljo, razodenete Njegovo ljubezen, ki jo grešniki v skrbeh za snovno bogastvo, za lišp telesa in hiš in mize teptamo, kot uporniki nekaznovano rušimo kraljestvo božje in iščemo studenčnice resnice v zbrozganih mlakužah zlagane učenosti, v napuhu moči, v sovraštvu pomoči, v grehu utehe.

Pozdravljeni, tolmači misijonske ideje, ki je vsa stoletja črpala svoje sokove v Ljubezni, s krvjo prilivala svojim poganjkom in odganjkom v Aziji, Afriki, Ameriki, s smrtjo izpričevala svojo duhovno zgrajenost v Bogu, šla med ponižane in razčlajene, med izvržence in izmečke, med govore in na počasno umiranje obsojene.

Pozdravljena mladina, ki prihaja iz Poljske, Nemčije, Avstrije, Francije, Ogrske, Belgije, ki daješ upanje, da se bodoči naši rodovi človeštva tesneje oklenejo Boga, da vsaj med njimi vzplamti prava krščanska ljubezen, znanjka miru in sprave, Kraljestva božjega.

Vi bori za misijonsko idejo in ki ste jo v borbah zajeli v svojih dušah, zajeli tako globoko, da jo nam tolmačite in nam odpirate njeno globino vseh vekov, sprejmite naš iskreni misijonski pozdrav. Ne pozdravljamo Vas z zastavami in zunanjim vrštem praznega zvoka, z dušami Vas sprejemamo, s srcem, ki bi se rado spokojilo v Kraljestvu božjem.

Pozdravljeni pa tudi vi vsi Hrvatje, Slovenci in Jugoslovani, ki Vam je misijonski poklic in misijonstvo kot dolžnost odjeknil v dušah in ki hočete graditi kraljestvo božje na zemlji.

Kongres nam bodi izhodišče in žarišče bodoče misijonske usmerjenosti, bodi nam pomnik žive vere o zmago duha božjega, presnavljajočega vse narode sveta.

In ti inteligenca, pojdi po kongresu med svoje narode požrteljena, z novo vero, z novim upanjem, z novo ljubeznijo, sejala boš seme novega navdušenja za Kristusa Kralja in s tem obvarovala narode pred pretečim poginom.

Elektrifikacija države

Belgrad, 6. sept. z. Na merodajnih mestih se vsestransko proučuje vprašanje elektrifikacije naše države. Prevladuje mišljenje, da se elektrifikacija v naši državi, v kolikor je to mogoče, izvrši v domači režiji in šele, če se pojavi potreba, se dovoli ta posel tujim tvežem. Že sedaj je več ponudb angleških, švicarskih in češkoslovaških finančnih skupin za izvedbo elektrifikacije.

Nova proga Bitolj—Prilep

Bitolj, 6. sept. p. Nova proga Bitolj—Prilep je dovršena. Proga je 40 km dolga in je normalnotirna. V kratkem se bo izročila prometu.

P. Hagen umrl

Rim, 6. sept. as. Danes je umrl v starosti 82 let p. Hagen, direktor vatikanske zvezdarne. Rojen je bil v Brüggeni in član Jezusove družbe, ki je objavil več znamenitih del.

Mnogojezična radio postaja

Praga, 6. sept. AA. Brezžična postaja v Košicah, ki je dozdaj dajala emisije v slovaškem, češkem, poljskem, madjarskem, romunskem in ruskem jeziku, bo zdaj oddajala tudi v nemščini. Ta postaja je najbolj poliglotska na svetu.

Razbita pogajanja z Gandijem

London, 6. sept. as. Potem, ko so se izjaločila pogajanja Sapruija in Jakarja z Gandijem in obema Nehrujem, se je v Puni objavila kompromisna med lordingom Irvinom in obema posredovalcema in nacionalističnimi voditelji, iz katere izhaja, da so po konferenci v jetnišnici v Jaravadyju s posebnim pismom določili nacionalistični voditelji podkralju svoje mirovne pogoje. Izjavili so, da ni mogoča nobena rešitev, dokler se Indiji ne prizna pravica, da se loči od Britanskega imperija. Zahtevali so: 1. popolno nacionalno vlado, ki je odgovorna narodu in ima popolno finančno in gospodarsko kontrolo, kakor tudi kontrolo nad obrambno silo; 2. neodvisno razsodišče ima odločiti o vseh angleških zahtevah in koncesijah, katere se zdijo narodnim voditeljem nepravilne; 3. izpustitev političnih ujetnikov, ki niso storili nobenih nasilnih dejanj; 4. vrnitev njihovih konfisciranih imetij; 5. ukinitve izrednih odredb; 6. sestava vseindijske konference in zastopstvo Indije na njej se ima izvršiti šele po popolni ureditvi teh predpogojev. Nacionalistični voditelji so bili pripravljeni, da se ukine pasivni odpor samo potem, če se sprejmejo ti pogoji, vendar pa so nadaljevali protizakonito pridobivanje soli in bojkot inozemskega blaga ter alkohola. Podkralj je izjavil, da so ti pogoji indijske vlade nesprejemljivi.

Zagrebska vremenska napoved: Po večini jasno, stalno, oblačno po malem, zmerno toplo.

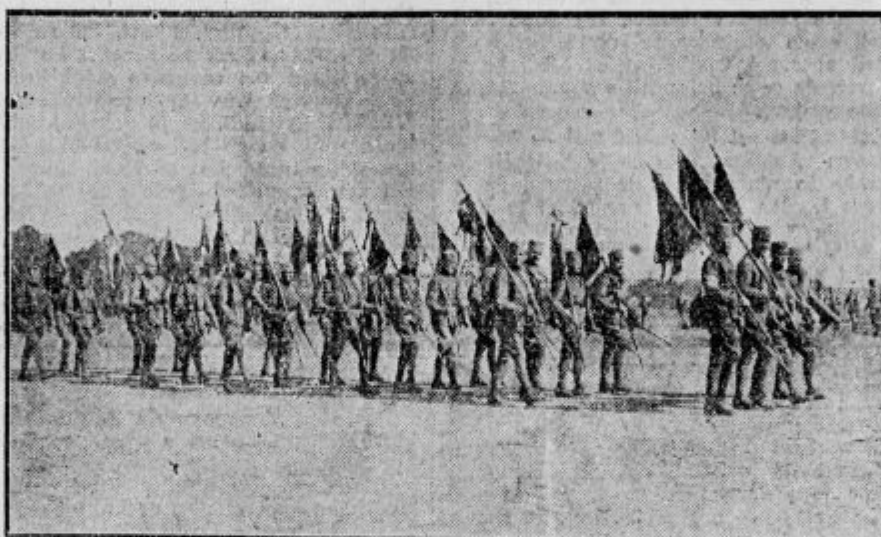
Slovesnosti na Banjici

Belgrad, 6. sept. m. Današnje slovesnosti so bile impozantne, veličastne in grandiozne. Izvale so navdušenje našega ljudstva za našo zmagovalno vojsko. Od ranega jutra, ki je bilo lepo in čisto, je ves Belgrad in gostje, ki so prišli iz vseh krajev, odhajali proti Banjici, kjer so se vršile velike slovesnosti. Ulice so bile polne avtomobilov in vseh mogočih vozil ter že od ranega jutra in zgonjih jutranjih ur vozile množice iz Belgrada na slavnostni prostor. Okrog 8 se je že tam zbralo nad 100.000 ljudi. Ob 8 je bil ves promet ustavljen in je bil prostor rezerviran za Nj. Vel. kralja in njegovo rodbino.

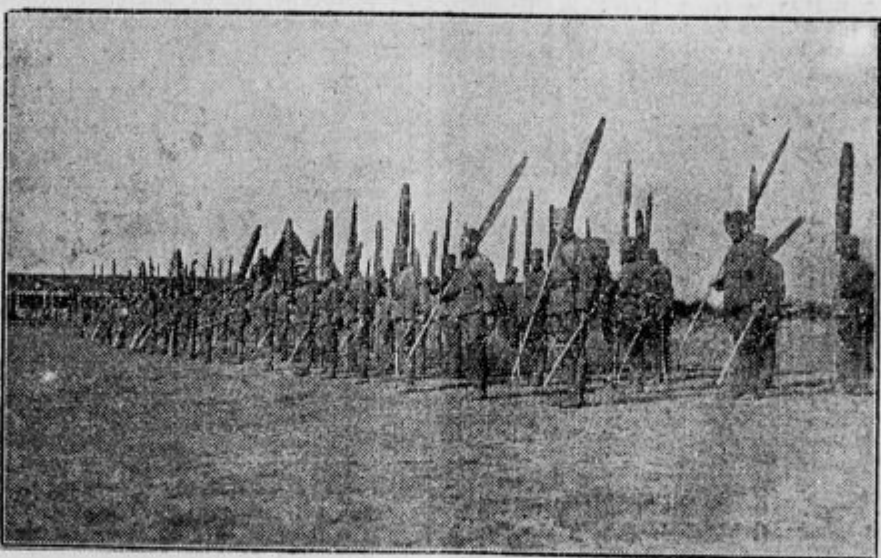
Nj. Vel. kralj izroči armadi nove zastave

Točno ob pol 9 so se pričele slavnosti. Najprej je Nj. Vel. kralj obiskal vse polke. Nato se je podal v svojo ložo, ki je bila prirejena posebej zanj. Najprej se je prečital ukaz o zamenjavi novih polkovnih zastav. Ukaz je prečital vojni minister, general Hadžić. Nato so svečeniki katoliški, pravoslavni in muslimanski blagoslovili zastave.

Po končanem blagoslovu je prvi kraljevi adjutant podal vsako zastavo Nj. Vel. kralju, ki jo je izročil polkovnim poveljnikom. Vsak poveljnik jo je ob sprejemu poljubil in jo izročil polkovnemu zastavonosu. Tako je bilo izročenih vseh 65 polkovnih zastav. Med izročanjem zastav je bila popolna tišina. Navzoče množice so z veliko pozornostjo sledile slovesnemu predajanju.

Stare zastave.

Nove zastave.

Nato je spregovoril Nj. Vel. kralj: Junaki!

Od tega trenutka pripadajo naše stare, s slavo ovenčane zastave naši svetli nacionalni zgodovini. Pod temi sterimi zastavami so naši praslavljeni polki v dolgih vojnah hiteli iz boja v boj, s fronte na fronto, od zmage do zmage v najhujših viharjih in najtežjem trpljenju do največje vojaške slave.

Z njih drogovci so zaznamovane meje kraljevine Jugoslavije in iz njih je zavel in za zmerom zavladal silni duh narodnega osvobođenja in ujedinitve.

Z moškim srcem in globokim spoštovanjem in ljubeznijo zvijam, junaki, naše stare zastave slave. One so najsilnejše izpolnile svojo dolžnost.

Naj bodo nove zastave, ki vam jih predam, poslej svetlo znamenje vaših polkov, simbol junaštva in jamstvo vaše vojaške časti.

Z vero v Boga, za kralja in domovino uprite v najtežjih trenutkih svoje pogleda vanje. Njim ste dolžni svoj poslednji dih in svojo poslednjo kapljo krvi. Dvigajte jih visoko in branite jih junaško kot svetinjo, kot čast svojo, v njih je kralj in domovina, na njih so manj padlih vitezov in zmagovalcev.

S to zapovedjo in s svojo vero v vašo junaško srca naj vaše polke pod novimi zastavami z božjo pomočjo vedno spremljata junaška sreča in slava.

Živeli, junaki!

Govor vojnega ministra gen. Hadžića

Nato je imel minister vojske in mornarice, armijski general Stevan Hadžić sledeči govor:

Vaše Veličanstvo!

Edinice, ki jim je Vaše Veličanstvo blagovolilo na današnji dan izročiti nove zastave in skupaj z edinicami vsi mi, od najstarejšega komandanta pa do najmlajšega redova, izražamo Vašemu Veličanstvu najglobljo hvaležnost za podeljene svete polkovne znake. Sprejemajoč jih iz rok Vašega Veličanstva na dan rojstva vzvišenega Vam sina, našega ljubljene prestolonaslednika kraljeviča Petra, smo vsi mi globoko prežeti zavesti svojih dolžnosti, ki jih dolgujemo od današnjega praznika pa za vedno novim podarjenim zastavam. Pred vzvišenim licem Vašega Veličanstva in s pogledi, uprtimi v te poklonjene svetinje, polagamo vsi mi enodušno ob tem času junaško prisego, da bomo vse svoje sile zastavili, da bomo vedno ostali vredni in dostojni visokega zaupanja, ki nam je bilo s tem dano in da bomo vedno imeli pred očmi svetle zglede mere nepozabljivih junačkov, ki so ostali tudi v najtežjih trenutkih do konca zvesti svojim slavnim zastavam in modremu blagopokojnemu Vašemu kraljevskemu očetu Osvoboditelju in Vašemu Veličanstvu. Samo tako so mogli ustvariti veliko delo narodnega osvobođenja in edinstva. Trdno in neomajno smo odločeni, da bomo imeli te junake za zgled in jugoslovanski polki dajejo svojo vojaško besedo, da bodo enako, kakor so čuvali slavo starih zastav, zvesto čuvali

topovi, težko topništvo 35 cm, kar je dokazalo veliko silo in pripravljenost naše armade, in nato deset tankov.

Konec tega defileja je tvorilo 126 letal. Ob lanskoletni slovesnosti proboja solunske fronte jih je bilo 90. I

Nato se je Nj. Vel. kralj s knezoma Pavletom in Arzenom podal na tribuno, kjer ga je čakala Nj. V. kraljica Marija s prestolonaslednikom Petrom, ki je bil v mornariški uniformi, kneginja Olga in delegati romunske in češkoslovaške vojske, vlada in diplomatski zbor. Nj. Vel. kralj se je z vsemi pozdravil in se s svojo rodbino podal v avtomobil ter je med navdušenim vzklikanjem zapustil Banjico.

Kraljev govor na banketu

Belgrad, 6. sept. AA. Povodom današnje izročitve novih polkovnih zastav vsem polkom kraljevine Jugoslavije je priredil nocoj ob 19 na vrtu novega dvorca Nj. Vel. kralj večerjo na čast vsem komandantom armij, divizij, brigad in polkov. Večerje so se udeležili predsednik ministrskega sveta in ministri notranjih zadev general Peter Živković s člani kraljevske vlade, našimi zavezniki gosti, šefom češkoslovaškega generalnega štaba generalom Sirovičjem in šefom romunskega generalnega štaba Sansonovičjem. Dalje so se te večerje udeležili bani, predsedniki občin banovinskih sedežev, občine Belgrada, Pančeva in Zemuna. Skupno je bilo na večerji več kot 300 povabljenec. Nj. Vel. kralj je prišel v spremstvu Nj. Vel. Visočanstev kneza Arsenia in Pavla, burno pozdravljen po prisotnih. Nj. Vel. kralj je imel tale nagovor:

Gospoda oficirji!

Darujče danes svoji dični vojski nova znamenja vojaške časti in slave, so bile moje misli namenjene vam, moji dragi sodelavci na polju časti in obrambe domovine.

Prepričan sem, da boste vi, gospodje oficirji, razumeli vso veličino današnjega vzvišenega in svetlega dne, ko stopajo vsi moji polki pod okrilje jugoslovanskih vojaških zastav. Z nacionalnim ponosom na najvišjo vojaško slavo naših zastav boste vi, vrli vodje moje dične armade, razumeli svojo viteško oficirsko dolžnost do kralja in domovine. Nosite naše nove zastave v slavo in veličino naše mile in lepe domovine! Nosite jih po potih časti in viteštva, ki so jih z znanjami obeležili naši nesmrtni junaki, po potih, po katerih ste hodili in ki jih poznate, v ponos vašega kralja. Pozivam vas, gospodje oficirji, da boste s temi svojimi jugoslovanskimi zastavami na polju časti in obrambe domovine prvi med prvimi, vedno navdahnjeni z mislijo na pesniško dušo našega naroda. Naprej, zastave slave! Vrhovni komandant vaš kralj bo kakor dozdaj prvi zastavnik novih jugoslovanskih zastav, a vi, dragi moji oficirji, za menoj! Živeli!

Na govor Nj. Vel. kralja je odgovoril minister vojske in mornarice Hadžić, ki je v svojih besedah poudaril, da bodo vsi oficirji, ko so sprejeli nove zastave kot svet simbol, šli po poti, na katero jih je pozval kralj in njihova oficirska čast.

Nato je Nj. Vel. kralj priredil cerce, a ob 21 in pol je Nj. Vel. kralj odšel v spremstvu princ Arsenia in Pavla, pozdravljen z burnimi klici in aplavzi.

Najvišje odlikovanje kraljeve vlade

Belgrad, 6. sept. AA. Nj. Vel. kralj je blagovolil odlikovati z redom Jugoslovanske krone I. razreda g. Živkoviča Petra, predsednika ministrskega sveta in ministra notranjih zadev in častnega adjutanta ter divizijskega generala. Uzunoviča P. Nikolo, ministra brez listnice, Korošča dr. Antona, ministra za gozdove in rudnike, Marinkoviča Vojislava, ministra zunanjih zadev, Hadžića Stevana, ministra za vojsko in mornarico, častnega adjutanta in armijskega generala, dr. Drinkoviča Mateja, ministra brez listnice, dr. Kumanudija Kostu, ministra brez listnice, dr. Srakiča, ministra za pravosodje, Maksimoviča Božidarja, ministra prosvete, dr. Šibenika Stanka, ministra za poljedelstvo, dr. Šverljuga Stanka, ministra za finance, dr. Franješa Otona, ministra brez listnice, Radijeviča Lazarja, ministra za promet, dr. Demetroviča Jurija, ministra za trgovino in industrijo, Trifunoviča Filipa, ministra za gradnje, Preko Nikolo, ministra za narodno zdravje, Neudorierja, ministra brez listnice in dr. Shveglja Ivana, ministra brez listnice, Jeličiča Bogoljuba, ministra dvora, Alaupoviča Tugomira, ministra v pokolu, Kralja Uroša, bivšega ministra, dr. Mažuraniča Zelimir, ministra na razpoloženju in Perića Ninka, ministra v p.

Novi nemiri v Smirni

Carigrad, 6. sept. as. V Smirni so bili novi novi nemiri. Pristaši nove opozicijske stranke Feti beja so navadili na uredništvo lista »Anadolus. Policija in orožništvo sta morala nastopiti in rabiti strelno orožje. En demonstrant je bil ubit, sedem pa je bilo težko ranjenih. Demonstranti pa so se branili z revolverji in so končno udri v uredništvo, poškodovali tiskarske stroje in napravili ogromno škodo. V pisarni opozicijske stranke so razbili vsa okna in uničili avtomobil vodstva stranke.

Pilsudski spremeni volilni red

Varšava, 6. sept. as. Pilsudski bo v vladnih listih, ki bodo izšli jutri, podal obširno izjavo o volitvah, v katerem navaja, da je potrebna izprememba sedaj veljavnega volilnega reda, ker je v nasprotju z ustavnimi zakoni. V ustavi ni govora o parlamentarnih frakcijskih strank, tako, da take frakcije po razpustitvi sejma ne morejo več obstajati. Končno je Pilsudski izjavil, da so oni poslanci, ki parlament in sebe same zamenjavajo z državo, očitno žrtve možganske bolezni in da jih je treba ozdraviti z mrzlo vodo.

Rimska justica: ustreljeni v hrbet...

Bazovica na Krasu,
6. septembra 1930 ob zori

Tiste dni se je vrdil Juda makabejec, sin Matatije.

Zakaj takrat je bil Antioh podjarmil judovsko deželo in je silno stiskal ljudstvo.

In bil je velik jok po vsem Izraelu in v vseh njegovih krajih;

zdihovali so starešine, device in mladeniči so žalevali in lepota žena je otemnela;

sleherni mož je tarnal, in ktere so se sedele na zakonski postelji, so tarnale.

Dežela sama je pomilovala svoje otroke in ves izraelski rod se je sramoval; njegovi pramniki so se ispremenili v žalovanje, njegova čast v nič.

Antioh pa je zapovedal po vsem svojem kraljestvu, naj bi vsi postali Grki in naj bi vsak zapustil domačo postavo.

In veliko Izraelcev se je udalo sužnosti in so pogazili izročilo svojih očetov.

Antioh pa je sklenil, da popolnoma zatre

in pokonča Izrael in njegove ostanke pa da njegov spomin izbrise iz sveta.

in da kot prebivalce naseli tuje sinove po judovski deželi in da naj po žrebu razdelijo njih zemljo.

Juda in njegovi bratje, videč, kako se je pomnožilo zlo, pa so rekli narodu:

Ohrabrimo svoje potra ljudstvo in vojskujmo se zanj in za njegove svetinje.

Pa so otroci Izraela povzdignili tožev svoj glas v nebo, rekoč: Kaj naj storimo? Naše svetišče je pohojeno in oskrunjeno; naši duhovni so v žalosti in ponižani; in glej, mogovni narod se je zbral zoper nas, da bi nas pokončil. Kako se moremo ubraniti sile, ako nam Ti, Bog, ne pomagaš?

In Juda, podoben levu v svojih delih, in kakor mlad lev, ki se ne ustraši, reče:

Prepašite se in bodite srečni junaki, zakaj bolje je umreti v borbi za sveto stvar kakor gledati nesrečo svojega ljudstva.

I. knjiga Makabejcev, poglavje III.

Zadnji dan procesa

Govor državnega tožilca

Resnica si plakajoč zakriva obraz...

Preden je državni tožilec Dessy predlagal obsodo, kakor smo je navedli v včerajšnji številki lista, je imel dolg govor, ki zasluži, da se ohrani zgodovina. Državni tožilec je približno izjavil:

Vsi smo prišli — je začel — odprti rok nasproti svojim novim bratom, novim italijanskim državljanom sredi meji, ki jih je sam Bog zarisal v krog Alp. Kdor pozna zgodovino italijanskega naroda, ne more o tem dvomiti. Kajti mi nismo izvojevali zmage samo sebi, ampak vsem narodom bivše avstrijske monarhije, da so mogli začeti svobodno narodno življenje.

Nato so prišli sivi dnevi, ko so nezmerno vlade pritirali italijanski narod na rob propada. Tedaj se je dvignil iz naročja italijanskega naroda genij, ki je naš narod zopet povzdignil in ga s sigurno roko vodi po poti slavne bodočnosti.

»Fašizem ni preganjal Slovanov.«

V tej borbi se fašizem nikakor ni obrnil proti Slovanom, ki smo jih smatrali za brate, in se ni preganjal slovenski jezik. Fašizem se je obrnil samo proti tistim, ki niso mogli pozabiti preteklosti in so nadaljevali delo po tradicijah habzburškega imperija, ki je hotel uničiti to, kar je neuničljivo; namreč italijanstvo teh dežel.

Fašistična vlada, ki je vrela v roke usode naroda leta 1923, ni uničila slovenskih šol niti ni preganjala slovenskega tiska, svobodno so se počele slovenski jezik, svobodno so se objavljali slovenski listi. Slovenska društva smo pustili živeti in smo jih celo podpirali, misleč, da bodo voditelji razumeli pomen naše zmage, ki je ljudem druge krvi prinesla čast, da so se mogli imenovati italijanske državljanke. Fašistična vlada je gradila ceste in vodovode, napeljala električno luč, dvigala šole in bolnišnice ter začela velike melioracije in še več: vlada je vse državljanke brez razlike krvi in naroda, naj govorijo italijanski ali slovenski jezik, pozvala, da sodelujejo v vseh panogah državne uprave, v notranji upravi, v pokrajinski administraciji, v občinskem gospodarstvu in v državnem pokopu. Pa še več je storil fašizem: vojska in milica sta sprejeli radostno v svoje naročje državljane katerekakoli rodu. To je zgodovina, to so fakta.

»Zgubljeni študenti.«

Rezultat tega je bil, da se je narod vedno bolj zbiral okoli blagoslovenega delovanja vlade in plebsit je to resnicu pred vsem svetom potrdil. Toda ostala je neznatna manjšina nezadovoljnih, advokatov brez dela, učiteljev brez grammatike in zgubljenih študentov, ki so v naročju kulturnih društev, katere smo pustili živeti, propovedovali sabotažo proti vladnemu delu in nameram. Tako so okužili mladino, da je bila fašistična narodna vlada leta 1927 primorana ta društva razpustiti. To je vse delovno ljudstvo, ki je željno miru in dela, navdušeno pozdravilo.

»Navadni zločinci.«

Imenovani malkonenti pa so se potuhnil, vendar so svoj strup brizgali s polnimi rokami: mladeniči, v katerih ne more biti nobene trohice idealizma, ampak samo pojav prostoga zločina. Teh ljudi je dvajset, trideset, štirideset, sto kvečjemu, in ti so hoteli govoriti v imenu vsega naroda. Ali se ti morejo imenovati Jugoslavo, ki so hoteli spraviti s poti enega najboljših predstavnikov jugoslovanskega, bivšega hrvaškega poslanca Ante Pavelića? (Hrvaški emigrant v Italiji.)

In ta njihova borba je bila naperjena proti fašizmu in proti duceju, ki predstavlja italijansko domovino samo. Vsi sovražniki fašizma so se združili, domači slovenski malkonenti in pa brezumni emigranti v Parizu, izkoriščujoč dejstvo, da danes nimamo preveč prijateljev okoli sebe — včeraj sveda, ko so nas potrebovali, smo jih imeli. In tako vidimo, kako obloženci razširjajo protifašistične liste, kakor so »Liberté« in »Becco Gallo«. Pa tudi framasonci vplivajo se v to, če se požigajo šole, ki so simbol kulture in vsake civilizacije? Tudi hladen umor mladičkov, posebno, ker so iste krvi, ne more biti drugega kakor Kajnov uboj. In tudi atentat na Svetilnik zmage, katere je prinesla svoboda tudi Jugoslovonom, se ne more smatrati kot herojsko dejanje. In kakšna plenjenita čustva naj so navajala one, ki so povzročili smrt mladeniča Nerija?

slovenski protifašistični revolucionarni organizaciji.

Državni tožilec konča svojo obtožnico z Lovrencom Kacim, ki ga imenuje socialkomunist.

Nato predlaga kazni, kakor smo jih že včeraj povedali.

Publika je po poročilu italijanskih listov predlog državnega pravdnika, da naj se pet obtožencev usmrti s strelom v hrbet, sprejela z velikim odobravanjem.

Govori zagovornikov

Dva zagrizena nacionalista

Nobeden izmed zagovornikov ni zagovarjal obtožencev s stališča idealnega narodnega motiva njihovih činov. Advokat Zennaro je uvođenoma pozdravil izredno sodišče in proslavljaj fašizem. Nato je kot star Italijan iz Trsta obširno govoril o borbi med Italijani in Slovani ter Avstriji, in sicer v skrajno sovražnem tonu zoper Slovence, ki da so podobno kakor horde Gepidov, Longobardov in Hunov s hribov ogrožali italijanski Trst. Dasi obtoženci logično po izvajanjih g. Zennara tudi pripadajo tem »hordam«, ki da hočejo Italijanstvo Julijske krajine izbrisati, je vendar izjavil, da bo po starih tradicijah italijanske advokature obtožence z vsemi svojimi silami branil.

Obtoženci so vse težke zločine, katerih se obtožujejo, faktično zagrešili. Zdi se mu pa, da ljudje, ki so izpovedali čisto vse, niso zredi ljudje in tudi ne nevarni. Za Pertoto misli, da bi se ga moralo osvoboditi. On je pospravil samo nekatera corpora delicti, ne da bi bil količnik zapleten v zaroto. Vrh tega je bil popolnoma odvisen od Bidovca, pri katerem je služil. Pertot je prav za prav delal iz usmiljenja do Bidovčevega očeta, da se ne bi rodbina po nedolžnem zamešala v zločine svojega sina.

Glede Bidovca in Miloša, ki jih ima tudi zagovarjati, zagovornik silno veliko in dolgo govori, ne pove pa prav ničesar, kar bi moglo v resnici zmanjšati njihovo krivdo v zmislu kazenskega zakonika. Pravi, da so vse priznali, da se Bidovce prav ne zaveda, kaj je storil, ker se je skozi vso razpravo smehljaj, in končno, da so prav za prav izvrševali tuje naloge. Glede Miloša pravi tudi, da je pokazal znake kesanja. Meni tudi, da so bili načrti obtožencev popolnoma brezumni, ker nihče ne more iztrgati Italiji krajev, pridobitih s toliko krvi in tolikimi žrtvami. Meni tudi, da se obtoženci ne dajo primerjati s kakšnim Nazario Sauro, Batistijem ali Oberdankom, kajti to so bili »velikani«, ki so brali Danteja in Mazzinijca, dočim so ti le obtoženci »spitlikavci« in se zato ne smejo smatrati kot objektivna nevarnost za državo. Zennaro konča s patetično patriotsko frazo, končujoč s trikratnim vzklikom: Italia, Italia, Italia.

Naslednji zagovornik Matosel-Loriani, tudi star Tržačan, govori v istem zmislu in proslavlja posebno predsednika sodišča in sodnike. Tudi on začenja s patetičnimi patriotskimi izlivi, označujoč obtožence kot »manj vredne barbarce«, ki hočejo Italiji iztrgati njeno zemljo in njeno večno morje. Sam predsednik je čutil dolžnost, da advokata prekine in ga opomni, da naj preide k stvari ter brani Obada, Kosmača in Manfreda, kakor mu je naloženo. Advokat pravi, da so delovali pod sugestijo in da zato niso popolnoma odgovorni. Pravi glede vseh treh, posebno pa glede Manfreda, da ni dokazano, da bi bil član tajne organizacije. Bil je samo član »Adrijec«. Tudi ni storil nobenega terorističnega dejanja. Priznati je treba, da je advokat Matosel iskal juridičnih razlogov za zmanjšanje deliktov svojih klientov, je pa kon-

čal zopet s frazo Mussolinijevo, tičočo se Julijske krajine, češ, da sod tu ne gremo več nazaj.

Italijan plemenitejši od Tržačanov

Tretji zagovornik Bologna ni rabil absolutno nobenih patriotskih argumentov, ampak je ostal popolnoma v meji prava. Najprej je zagovarjal Kosmača Nikolaja, ki je bil nagovorjen k umoru, pa ga ni izvršil. Njegov klient se ni zavedal dalekosežnosti terorističnih aktov. On je tudi po naravi nekoliko defekten. Njegov oče je bil v norišnici. Njegova zavest je somračna. Kar se tiče Spangerja (ki je bil predlagan za smrtno kazen, pa ga je sodišče izmed pet predlaganih edinega izvzelo), pravi Bologna, da je evidentno patološki in sicer trpi na tako zvani »balkanski psihologiji«. Absurdno je, tega človeka, ki vse izblebota, imeti za voditelja. Tudi je ta mož samo izvrševal dana povelja. Odločno ugovarja državnemu tožilcu, ki hoče iz tega navadnega orodja napraviti nekaj vodilnega.

Dalmatinec najbolj vestne zagovarja

Za Bologno govori obširno advokat Kezich. Tudi ta se drži popolnoma samo svoje naloge. Zagovarja Sirca, ki je izmed vseh najmanj obremenjen (in je bil tudi oproščen). Dokazuje, da je ta absolutno nedolžen. Drugi njegov klient je Marušič. Marušič ni tako črn, kakor ga slikajo. Njegovo zadržanje je vsekoli bilo pošteno s človeškega stališča. Zagovarja ga v prvi vrsti napram ostalim obtožencem. Pravi, da so Marušiča k terorističnim aktom nahuškali šele trije neznanci na Monte Spaccato (ki se, kakor smo danes zvedeli, imenuje »Razklni hrib«). Grožnje s smrtjo so bile jako resne. Ko se je Marušič enkrat zapletel v akcijo, na noben način ni mogel več nazaj. Zagovornik skuša v korist Marušiča predvsem obremenjevati Bidovca in Miloša. Odločno poziva sodni dvor, da naj Marušiča reši, in navaja v to svrhu jako dobre pripomočke kazenskega zakonika. V tem oziru nastane celo med njim in predsednikom daljša debata.

Kezich pravi tudi, da se mu zdi skrajno banalno, kako bi moglo v slučaju mobilizacije par ljudi, ki bi bili takoj vpoklicani v vojske, delovati v zaledju italijanske armade. To je absurdnost, kateri se mora pameten človek samo smejati.

Advokat konča z apelom na sodnike, naj imajo tudi nekaj usmiljenja za te mlade ljudi. »Jaz sem Dalmatinec,« pravi advokat, »in zato nem tako govoriti. Spominjam vas na velikega rimskega cesarja Dioklecijana, ki je v vojni z Egiptom z velikodušno gesto odpustil pridobil srce tega naroda. Končam: Skrbimo za varnost države, toda ne delajmo preveč nenotrebnih žrtvi! Sicer pa: valeant consules...«

Za Kezichem je govoril Contreras, ki je branil Valenčiča. Tudi on se peča samo z juridično stranjo zadeve in je v dosti temeljitih izjavah razbremenjeval svojega klienta. Pravi, da je deloval pod moralnim pritiskom Vadujala. On je prepričan, da vse govori za to, da Valenčič ni vedel, in kakšne specifične namene da bodo služile bombe.

Zadnji govori advokat Giannini. Zagovarja Kosmača Cirila, ki je poleg Sirca najmanj obremenjen (in je tudi bil oproščen). Tudi Sofija Frančeskin je opravičljiva, ker je živila v okoliščinah, po katerih je nujno zašla v sovrednost in pospeševanje. Ona je že zadosti kaznovana s preiskovalnim zaporom. Glede ostalih obtožencev, ki so krivi požigov, pravi Giannini, da niso bili posebno resno izvršeni in da so sredstva bila čisto nezadostna, kar se vidi tudi iz malenkostnih efektov.

V pričakovanju obsodbe

Obsodba

V imenu Njegovega Velikanstva Viktorja Emanuela III. po milosti božji in volji naroda kralja italijanskega

izreka izredni Tribunal za zaščito države sledečo sodbo v kazenskem procesu proti Slavku Bevku in ostalim 17 obtožencem, kakor razvidno iz aktov:

Ko smo prebrali in primenili čl. 2, 3, 6, 7 postave od 25. novembra 1926, Nr. 2008 1, 8, Kr. dekreta 12. decembra 1926, Nr. 2062; 1. postave od 19. julija 1894, Nr. 314; 62, 63, 364, 366 št. 2, 104, 252, 120, 107, 108, 20, 28, 31, 36, 39, 68, 56 in 59 Kazenskega zakonika; 551, 485, 486 Kazenskega zakonika za armado;

izjavljamo, da so Valenčič Alojz, Marušič Franc, Miloš Zvonimir, Bidovec Ferdinand, Kosmač Nikolaj, Berk Slavko, Pertot Miroslav, Zahar Mario, Manfreda Andrej, Kosmač Jožef, Korže-Frančeskin Sofija in Kac Lovrenc odgovorni dejanja, kakor navedeno;

izjavljamo, da so Spanger Alojz, Stoka Vladimir, Rupelj Karel, Obad Ivan odgovorni samo zločina, o katerem govori čl. 5 izrednega zakonika, Spanger Alojz pa tudi shranjevanja razstrelivnih snovi; tako modifikiraj obtožbo;

in primerjaj prvi del čl. 6 izrednega zakonika na Stoka, Pertota, Berk in Korže-Frančeskinovo, obsodimo:

Spangerja Alojza na 30 let ječe;

Stoka Vladimirja na 20 let ječe;

Kosmača Nikolaja na 25 let ječe;

Rupija Karla in Kaca Lorenca na 15 let ječe vsakega;

Obada Ivana in Manfreda Andreja na 10 let ječe vsakega;

Berka Slavkota, Pertota Miroslava, Zaharja Maria in Kosmača Jožefa na 5 let ječe vsakega;

8. septembra **na nagradno tekmovanje harmonikarjev** na Ljubljanskem velesejmu

Ob 5 popoldne izbirna tekma najboljših igralcev pred paviljonom »K« na prostoru sejmskega kn